

STORTINGET

Innst. 644 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Prop. 191 L (2020–2021)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Opphevelse av lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

---

Til Stortinget

Sammendrag

Posten Norge er gjennom lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett pålagt å tilby grunnleggende banktjenester i sitt landpostnett. I proposisjonen viser departementet til at etterspørselen etter tjenestene er kraftig redusert de siste årene, og at flere alternative løsninger for å få utført banktjenester er mulige.

For at Posten skal kunne levere tjenesten, mener departementet at selskapet er avhengig av å inngå en avtale med en finansinstitusjon. Avtalen Posten har hatt med DNB Bank ASA (DNB) utløper 1. juli 2021. Posten har forsøkt å inngå avtaler med andre banker, uten å lykkes med dette, og det vil ikke være mulig for Posten å tilby tjenesten iht. lovens krav.

Den begrensede bruken av banktjenestene i landpostnettet, manglende muligheter for avtale med bank om videre drift og muligheten for alternative løsninger tilsier at lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett oppheves.

Etter Samferdselsdepartementets vurdering er det ikke mulig å videreføre et tilbud om banktjenester i Postens landpostnett uten at en bank er villig til å være bakenforliggende bank (oppgjørsbank) i en slik løsning.

Samferdselsdepartementet sendte på høring et forslag om å oppheve loven den 3. februar 2021. Dette er beskrevet i proposisjonens kapittel 2 og kapittel 3.3. Departementet ba spesielt om innspill om hvilke konsekvenser et bortfall av tilbudet om banktjenester i landpostnettet vil kunne få, og eventuelle avbøtende tiltak.

I proposisjonens kapittel 4 gjøres det rede for de økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslaget. Departementet viser til at staten de siste årene har betalt 11 mill. kroner hvert år til Posten for å dekke ulønnsomheten knyttet til å tilby banktjenester i landpostnettet. Ved en eventuell videreføring av bankplikten i landpostnettet, uten at de faste kostnadene kan deles med transaksjonene i Postens faste ekspedisjonsnett, vil statens kostnad knyttet til å dekke ulønnsomheten etter departementets vurdering øke vesentlig. Departementet anslår at staten vil kunne ha utgifter på opp mot 30 mill. kroner i året ved å opprettholde loven, og følgelig ha besparelser på det samme ved å oppheve loven.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø, Sverre Myrli og Ingalill Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen, Bård Hoksrud og Tor André Johnsen, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune og Siv Mossleth, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævra, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til Prop. 191 L (2020–2021) om

opphevelse av lov om tilbud av banktjenester i landpostnettet.

Komiteen viser til at bakgrunnen for proposisjonen er at Postens avtale med DNB Bank ASA utløper 1. juli 2021, og at det ikke har lyktes Posten å inngå ny, tilsvarende avtale med DNB eller andre banker som gjør det praktisk mulig å fortsette å utøve tjenesten.

Komiteen viser videre til Postens opplysninger om at det har vært 95 pst. reduksjon i bruken av tjenesten fra 2013 til 2021, og at det nå er om lag 2 700 brukere av tjenesten på landsbasis, samt at kostnaden for staten per transaksjon er på 1 200 kroner eller mer.

Komiteen viser til departementets vurdering av at mange høringsinstanser er opptatt av at det finnes alternative løsninger for forbrukerne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at det finnes personer i hele landet som ikke vil ha tilbud om banktjenester når den gjeldende lovpålagte plikten for Posten opphører. Dette kan være sårbare mennesker som eksempelvis kan være avhengige av å kunne få ut kontanter. Flertallet mener at både staten og finansinstitusjonene må ta et ansvar for å utvikle kompenserende tiltak slik at alle, inkludert sårbare grupper, har tilgang til grunnleggende banktjenester i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at dette for eksempel kan være å opprette en form for «Bank i butikk», der man kan ta ut kontanter og betale giroer også uten bankkort. Under disse forutsetningene støtter disse medlemmer forslaget om å oppheve plikten til å tilby grunnleggende banktjenester i Postens landpostnett. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å finne tilfredsstillende løsninger for dem som mister tilbudet når Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester oppheves, eksempelvis 'Bank i butikk'.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er enige med komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet i at alle skal ha tilgang til grunnleggende banktjenester i hele landet. Disse medlemmer viser til at løsningene som representantene etterlyser, er godt beskrevet i stortingsproposisjonen, herunder løsninger for banktjenester for personer uten kort eller konto. Disse medlemmer viser til bankenes plikter etter finansforetaksloven og til at markedsaktører allerede har en slik tjeneste under etablering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener derfor at det er helt unødvendig å fore-

slå at Stortinget skal be regjeringen om å sørge for «bank i butikk», som markedet allerede er i ferd med å etablere for kundene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter innholdet i proposisjonen og mener det er naturlig å oppheve loven når etterspørselen er betraktelig redusert og muligheten for en nødvendig avtale med en finansinstitusjon ikke lenger er til stede. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre at også ikke-digitale medlemmer av samfunnet kan fungere normalt, særlig eldre mennesker, og viser til omtalen i proposisjonen av de ulike alternative løsningene som markedet allerede har på plass, og som kan benyttes under samme eller liknende forutsetninger som de grunnleggende banktjenestene i landpostnettet. Disse medlemmer vil påpeke viktigheten av at regjeringen sørger for ordninger som ivaretar denne brukergruppen, for å sikre at de har banktjenestene de er avhengige av, også etter at loven oppheves.

Disse medlemmer vil understreke at det offentlige har et ansvar for å følge opp sårbare personer slik at de kan fungere i hverdagen, og forutsetter at det informeres godt rundt avviklingen av disse tjenestene, samt at sårbare brukere følges opp av Nav, kommunale tjenester e.l. slik at de kommer over på alternative tjenester.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Postens tilbud har blitt kraftigsvekket de siste årene, senest med reduksjonen i antall omdelingsdager, jf. Innst. 302 L (2018–2019). Disse medlemmer mener Posten representerer en viktig del av infrastrukturen i Norge, og for mange gjelder dette også Postens banktjenester. Selv om det har vært en reduksjon i antall brukere av Postens banktjenester, kan man ikke se bort ifra at det ble gjennomført 27 000 transaksjoner i siste tilgjengelige 12-årsperiode. Dette er brukere som benytter seg av tjenesten, og som dermed mister et viktig tilbud hvis det avvikles. Disse medlemmer mener proposisjonen burde inneholdt konkrete kompenserende tiltak for denne gruppen som mister et så viktig tilbud.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at stortingsproposisjonen beskriver konkrete alternative og kompenserende tilbud, også for personer uten kort eller konto. Disse medlemmer viser for øvrig til bankenes plikter etter finansforetaksloven og til at markedsaktører allerede har en alternativ tjeneste under etablering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at samfunnet generelt de seinere år har gjennomgått en kolossal sentralisering og overgang fra fysiske tjenester til digitale tjenester. Dette

medlem har en rekke ganger påpekt fra Stortingets talerstol at mange mennesker slett ikke har klart å henge med i denne utviklingen, og at spesielt eldre i distriktene gjennom dette har falt ut av en aktiv samfunnsdeltakelse.

Dette medlem vil minne om at Sosialistisk Venstreparti har kjempet hardt for at Posten skulle få nye oppgaver, slik at det var grunnlag for postombæring fem dager i uka. Sosialistisk Venstreparti har også vært en konstant motstander av alle sentraliseringsgrep som Solberg-regjeringa står bak, enten det gjelder tvungne fylkes- og kommunesammenslåinger, «nærpolitireform», sentraliseringer av tingrettene, Statens vegvesens tjenester osv.

Dette medlem mener at den svært raske overgangen til digitale løsninger både ved offentlige kontorer og etater så vel som i bank- og posttjenester – uten å opprettholde bedre fysiske kontaktflater med dem de skal betjene – nærmest er respektløst overfor dem som ikke er på digitale plattformer.

Dette medlem vil vise til Forbrukerrådets høringsuttalelse av 16. mars 2021, der det fremmes flere viktige argumenter mot å fjerne banktjenestene helt. De skriver bl.a.:

«Det fremstilles i høringsnotatet som om det er en forutsetning for kontantdistribusjon gjennom landpostnettet at Posten må etablere et samarbeid med en oppgjørsbank i bakkant, men forutsetningen fremstår ikke som tilstrekkelig belyst eller dokumentert i høringsnotatet. Forbrukerrådet mener det er viktig å ha systemer for kontant betaling og kontantdistribusjon, også i en beredskapssammenheng. Av kostnadshensyn kan det likevel vurderes å begrense tilbudet av kontantdistribusjon til de postdistriktene hvor det eksisterer reell etterspørsel etter tjenesten, eventuelt at distansekravet på fire kilometer til nærmeste faste ekspedisjonssted økes noe gitt at det eksisterer et offentlig transporttilbud.»

Dessuten sier Forbrukerrådet:

«Kontantdistribusjon en viktig del av samfunnets generelle beredskap og bør derfor også kunne være del av landpostnettet i en eller annen form. Siden det bare er en liten andel av husholdningene (1 til 2 prosent) som faktiske benytter seg av tjenesten innenfor landpostnettet er det imidlertid rimelig å nedskalere dagens tilbud noe. En relativt smertefri måte å nedskalere på vil kunne være å utelukkende tilby kontantdistribusjon i distrikter hvor det eksisterer en reell etterspørsel etter denne tjenesten i dag. Alternativ kan det være hensiktsmessig å justere noe på distansekravet på fire kilometer til nærmeste faste ekspedisjonssted, gitt at det eksisterer gode offentlige transportmuligheter. Departementet har i høringsnotatet hovedsakelig presentert én løsning og har ikke skissert mulige alternative deløsninger, og Forbrukerrådet har derfor heller ikke innsikt i kostnadsbildet ved ulike alternativer.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senter-

partiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er viktig å sikre at særlig eldre og analoge kunder samt brukere med svært lang reisevei fortsatt skal kunne ha mulighet til å få utbetalt giroene sine og kunne ha tilgang til kontanttjenester ved hjelp av landpostnettet. Men videreføringen bør tidsbegrenses inntil alternative løsninger er etablert på en måte som sikrer dekning for alle.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil minne om at det ifølge Nkoms dekningsrapport for 2019 bare var 59 pst. av husstandene i spredtbygde strøk som hadde høyhastighetsbredbånd på fiber.

Dette medlem har lyst til å peke på at de relativt beskjedne millionsommene som regjeringen opererer med for å forlenge ordningen på ett eller annet vis, ikke er så skremmende. Dette er en billig tjeneste for mennesker med klare behov og kan på et vis sammenliknes med de bevilgninger Stortinget gjør for å bygge bro til øyer med svært få fastboende. Dette medlem mener at storsamfunnet i slike tilfeller i solidaritetens navn kan ta fellesregningen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget sender Prop. 191 L (2020–2021) tilbake til regjeringen og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny proposisjon bygd på en ny vurdering av hvordan tilbudet gjennom landpostnettet kan innrettes for å være mest mulig treffsikkert, og om det finnes muligheter for kostnadsreducerende tiltak gjennom å avgrense tilbudet i en overgangsperiode til de postdistriktene hvor etterspørselen etter banktjenester i landpostnettet er aller størst.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, deler engasjementet for de eldre og analoge i denne saken og er opptatt av at ingen skal falle utenfor i vårt stadig mer digitaliserte samfunn. Flertallet peker på de alternative løsningene som nå er under etablering, slik som «bank i butikk», og som er nøye beskrevet i stortingsproposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser både til Samferdselsdepartementets vurdering og Postens høringsuttalelse om at en avtale med en bank er en helt nødvendig forutsetning for at Posten skal kunne fortsette med tjenesten. Uten en slik avtale ville Posten måtte etablere og stå for alle tekniske løsninger selv – og kostnadene ville blitt usedvanlig høye for hver transaksjon. Disse medlemmer mener det ville være uansvarlig å tvinge gjennom en løs-

ning som kan vise seg å bli unødvendig, utkonkurrert og uforholdsmessig kostbar.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for å finne tilfredsstillende løsninger for dem som mister tilbudet når Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester oppheves, eksempelvis «Bank i butikk».

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget sender Prop. 191 L (2020–2021) tilbake til regjeringen og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny proposisjon bygd på en ny vurdering av hvordan tilbudet gjennom landpostnettet kan innrettes for å være mest mulig treffsikkert, og om det finnes muligheter for kostnadsreduserende tiltak gjennom å avgrense tilbudet i en overgangsperiode til de postdis-

triktene hvor etterspørselen etter banktjenester i landpostnettet er aller størst.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om opphevelse av lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

I

Lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 3. juni 2021

Helge Orten

leder

Jon Gunnes

ordfører